

UDK 314

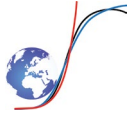
ISSN 1820 - 4244
eISSN 2560 - 5011

Demografija

Godina **XVI**
Volume

Beograd
Belgrade **2019**

IZDAVAČ

Univerzitet u Beogradu - Geografski fakultet

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Aleksandar KNEŽEVIĆ, Odsek za demografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

ČLANOVI UREDNIŠTVA

Marija ANTIĆ, Odsek za geografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu; Biljana APOSTOLOVSKA TOŠEVSKA, Institut za geografiju, Prirodno-matematički fakultet, Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, Skopje; Daniela ARSENOVIĆ, Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo, Prirodno-matematički fakultet, Univerzitet u Novom Sadu; Florian BIEBER, Zentrum für Südosteuropastudien, Karl-Franzens Universität, Graz; Ivan ČIPIN, Katedra za demografiju, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu; Dragica GATARIĆ, Odsek za geografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu; Vera GLIGORIJEVIĆ, Odsek za demografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu; Klára HULIKOVA TESARKOVA, Katedra demografije a geodemografije, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha; Damir JOSIPOVIĆ, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana; Sanja KLEMPIĆ BOGADI, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb; Vladimir NIKITOVIĆ, Centar za demografska istraživanja, Institut društvenih nauka, Beograd; Mateja SEDMAK, Inštitut za družboslovne študije, Znanstveno raziskovalno središče Koper; Danica ŠANTIĆ, Odsek za geografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu; Dragan UMEK, Dipartimento di Studi Umanistici, Università degli studi di Trieste

IZDAVAČKI SAVET

Mirjana BOBIĆ, Odeljenje za sociologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu; Mirjana DEVEDŽIĆ, Odsek za demografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu; Mirko GRČIĆ, Odsek za geografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu; Goran PENEV, Centar za demografska istraživanja, Institut društvenih nauka, Beograd; Gordana VOJKOVIĆ, Odsek za demografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

TEHNIČKI UREDNIK

Branko PROTIĆ, Univerzitet u Beogradu - Geografski fakultet

Štampa:

Grafika Galeb d.o.o., Beograd

Adresa:

Demografija

Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Studentski trg III/3, 11000 Bograd,
Republika Srbija

Tiraž:

200

Kontakt:

Tel: +381 (0)11 2637421
e-pošta: demography.editor@gef.bg.ac.rs
demography.editor@gmail.com
URL: <http://demografija.gef.bg.ac.rs/>

Demografija izlazi jednom godišnje. Mišljenja autora ne odražavaju nužno gledište uredništva.

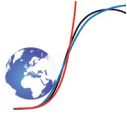
Objavljeni prilozi se indeksiraju u sledećim bazama:

- DOAJ (Directory of Open Access Journals, Lund)
- CEEOL (Central and Eastern European Online Library, Frankfurt am Main)
- SCIndeks (Srpski citatni indeks, Beograd)

Izdavanje časopisa *Demografija* finansijski je podržalo Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Prilozi objavljeni u časopisu mogu se koristiti samo pod uslovima licence *Creative Commons Autorstvo – Nekomercijalno – Bez Prerade 4.0. međunarodna* (CC BY-NC-ND 4.0)

PUBLISHER

University of Belgrade - Faculty of Geography

EDITOR-IN-CHIEF

Aleksandar KNEŽEVIĆ, Department of Demography, Faculty of Geography, University of Belgrade

EDITORIAL BOARD

Marija ANTIĆ, Department of Geography, Faculty of Geography, University of Belgrad; Biljana APOSTOLOVSKA TOŠEVSKA, Institute of Geography, Faculty of Science, Ss. Kiril and Metodij University, Skopje; Daniela ARSENOVIĆ, Department of Geography, Tourism and Hotel Management, Faculty of Science, University of Novi Sad; Florian BIEBER, Centre for Southeast European Studies, University of Graz; Ivan ČIPIN, Department of Demography, Faculty of Economics & Business, University of Zagreb; Dragica GATARIĆ, Department of Geography, Faculty of Geography, University of Belgrade; Vera GLIGORIJEVIĆ, Department of Demography, Faculty of Geography, University of Belgrade; Klára HULIKOVA TESARKOVA, Department of Demography and Geodemography, Faculty of Science, Charles University, Prague; Damir JOSIPOVIĆ, The Institute for Ethnic Studies, Ljubljana; Sanja KLEMPIĆ BOGADI, Institute for Migration and Ethnic Studies, Zagreb; Vladimir NIKITOVIĆ, Centre for Demographic Research, Institute of Social Sciences, Belgrade; Mateja SEDMAK, Institute for Social Studies, Science and Research Centre, Koper; Danica ŠANTIĆ, Department of Geography, Faculty of Geography, University of Belgrade; Dragan UMEK, Department of Humanities, University of Trieste

ADVISORY BOARD

Mirjana BOBIĆ, Department of Sociology, Faculty of Philosophy, University of Belgrade; Mirjana DEVEDŽIĆ, Department of Demography, Faculty of Geography, University of Belgrade; Mirko GRČIĆ, Department of Geography, Faculty of Geography, University of Belgrade; Goran PENEV, Centre for Demographic Research, Institute of Social Sciences, Belgrade; Gordana VOJKOVIĆ, Department of Demography, Faculty of Geography, University of Belgrade

LAYOUT AND DESIGN

Branko PROTIĆ, University of Belgrade - Faculty of Geography

Printed by:

Grafika Galeb d.o.o, Belgrade

Address:

Demografija
University of Belgrade – Faculty of Geography
Studentski trg III/3, 11000 Belgrade,
Republic of Serbia

Circulation:

200

Contact info:

Tel: +381 (0)11 2637421
e-mail: demography.editor@gef.bg.ac.rs
demography.editor@gmail.com
URL: <http://demografija.gef.bg.ac.rs/>

Demografija is issued annually. The opinions of the authors do not necessarily reflect the viewpoint of the Editorial Board.

The journal is indexed in:

- **DOAJ** (Directory of Open Access Journals, Lund)
- **CEEOL** (Central and Eastern European Online Library, Frankfurt am Main)
- **SCIndeks** (Serbian Citation Index, Belgrade)

The Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia provides financial support for the printing of the journal.

The articles are licensed under a *Creative Commons Attribution - Non Commercial - No Derivatives 4.0 International* (CC BY-NC-ND 4.0).

SADRŽAJ

ČLANCI

- Milica SOLAREVIĆ, Milena SEKULIĆ, Bojan ĐERČAN, Tamara LUKIĆ*
9 **Starenje stanovništva kao izazov održivosti slovačkih naselja i slovačke etničke grupe u Vojvodini**
- Luca SALVATI, Ilaria ZAMBON*
31 **Preispitivanje “hipoteze suburbanog fertiliteta”: demografske implikacije i teritorijalne posledice**
- Petar VASIĆ*
53 **Lokalna samouprava i politika prema rađanju – analiza demografskih i socioekonomskih pokazatelja**
- Vesna MILETIĆ-STEPANOVIĆ, Vladimir POPOVIĆ*
77 **Problemi proizvodnje prostora i socio-prostornog razvoja ruralnih naselja Grada Zaječara**
- Marija ANĐELKOVIĆ STOILKOVIĆ*
103 **Zastupljenost demografskih problema pograničnog prostora Republike Srbije u javnim politikama**

PRIKAZI

- Aleksandar KNEŽEVIĆ*
121 **U susret regionalnoj depopulaciji u Srbiji**
- Danica ŠANTIĆ*
124 **Istraživanje stavova i namera stanovništva o preseljavanju i utvrđivanje uticaja migracija na demografsko starenje u četiri jedinice lokalne samouprave, u cilju formulisanja preporuka za kreiranje mera populacione politike**
- Danica ĐURKIN*
127 **Naselja Zmijanja: antropogeografska proučavanja**

OSVRTI, BELEŠKE I KOMENTARI

- Damjan BAKIĆ*
133 **Konferencija: “Demografski rizici XXI veka”**
- Natalija MIRIĆ*
137 **Konferencija: “Demografski aspekti ljudskog blagostanja”**
- Danica ŠANTIĆ*
139 **Projekat: “Istraživački centar za migracije, integraciju i upravljanje migracionim fenomenima” (MIGREC)**
- Natalija MIRIĆ*
140 **Letnja škola longitudinalnih i istraživanja životnog ciklusa (SLLS)**
- Nevena RADIĆ*
142 **Letnja škola o Migracijama u organizaciji Međunarodnog centra za razvoj migracionih politika (ICMPD)**

DODACI

- 146 **Beleške o autorima**
- 151 **Politika časopisa**

CONTENTS

ARTICLES

- Milica SOLAREVIĆ, Milena SEKULIĆ, Bojan ĐERČAN, Tamara LUKIĆ*
9 **Ageing of Population as the Challenge of Sustainability of Slovak Settlements and Slovak Ethnic Groups in Vojvodina**
- Luca SALVATI, Ilaria ZAMBON*
31 **Unraveling the “Suburban Fertility Hypothesis”: Demographic Implications and Territorial Consequences**
- Petar VASIĆ*
53 **Local Governments and Fertility Policy – Demographic and Socioeconomic Indicators Analysis**
- Vesna MILETIĆ-STEPANOVIĆ, Vladimir POPOVIĆ*
77 **The Problem of Production of Space and Socio-Spatial Development of the Rural Settlements of the City of Zaječar**
- Marija ANĐELKOVIĆ STOILKOVIĆ*
103 **Representation of the Demographic Problems of Serbian Border Region in Public Policy**

BOOK REVIEWS

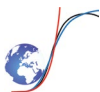
- Aleksandar KNEŽEVIĆ*
121 **Towards regional depopulation in Serbia**
- Danica ŠANTIĆ*
124 **Investigating Attitudes and Intentions of the Population in Relation to Migration and Determining the Impact of Migration on Demographic Aging in Four Local Government Units, with the Purpose of Formulating a Recommendation for Creating Population Policy Measures**
- Danica ĐURKIN*
127 **Settlements of the Zmijanje: Anthropogeographical Study**

REVIEWS, NOTES AND COMMENTS

- Damjan BAKIĆ*
133 **Conference: “The Demographic Risks of the XXI Century”**
- Natalija MIRIĆ*
137 **Conference: “Demographic Aspects of Human Wellbeing”**
- Danica ŠANTIĆ*
139 **Project: “Migration, Integration and Governance Research Centre” (MIGREC)**
- Natalija MIRIĆ*
140 **Summer School on Longitudinal and Life Course Research (SLLS)**
- Nevena RADIĆ*
142 **Summer School on Migration Implemented by the International Centre for Migration Policy Development (ICMPD)**

ADDITIONAL INFORMATION

- 147 **Notes on the Authors**
- 159 **Journal Policy**

**Konferencija:
"THE DEMOGRAPHIC RISKS OF THE XXI CENTURY"
MINSK, 17. MAJ 2019.**

Ministarstvo obrazovanja Republike Belorusije, Beloruski državni Univerzitet i Populacioni fond Ujedinjenih nacija (UNFRA) za Belorusiju, organizovali su tokom maja 2019. godine šestu međunarodnu konferenciju *Demografski rizici XXI veka*, posvećenu Međunarodnom danu stanovništva. Na ovoj konferenciji učestovalo je preko 90 autora, sa 104 rada. Blizu polovine učesnika činili su domaći autori sa više beloruskih univerziteta, dok su sem njih na konferenciji učestvovali i autori iz još devet, većinom centralno i istočno evropskih država. Iz Srbije na ovoj konferenciji bilo je prisutno dvoje demografa, doktoranata Geografskog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

Reč je o sada već redovnoj godišnjoj konferenciji, na kojoj domaći i strani autori imaju priliku da kroz svoje radove predstavie naučno-metodološke i praktične rezultate istraživanja iz oblasti savremenih problema geografske nauke, socio-ekonomskog razvoja zemalja i regiona sveta, rizika u savremenom demografskom razvoju; i razvojnih problema u turizmu i geoekologiji. Redovno prisustvo državnih sekretara i predstavnika ministarstava zaduženih za socijalni i ekonomski razvoj države domaćina daje dodatnu težinu ovom skupu na kome su se mogli čuti razni pristupi razvoju javnih politika. Upravo iz ovog razloga najveći broj radova prijavljen je u okviru sekcija vezanih za nacionalne

probleme socio-ekonomskog razvoja i uticaja demografskih trendova i rizika u razvoju zemalja i regiona.

Program konferencije podeljen je u šest sekcija: *regionalni problemi socio-ekonomskog razvoja, migracioni izazovi u kontekstu globalizacije, razvoj urbanog prostora u svetu koji se menja, demografski trendovi i rizici za razvoj zemalja i regiona sveta, geografska panorama međunarodnog turizma; i mapiranje demografskih i socio-ekonomskih procesa*. Sekcije su simultano trajale u više konferencijskih sala, ali su najveću pažnju privukle sekcije vezane za demografske trendove i rizike, regionalne probleme socio-ekonomskog razvoja; i mapiranje demografskih i socio-ekonomskih procesa.

Uvodno predavanje na konferenciji odražala je Ana Kollárová sa Univerziteta Matej Bel u Slovačkoj, čiji je rad govorio o upotrebi inovativnog metoda u regionalnoj tipologiji na primeru Poljske. Na osnovu kombinovanja pokazatelja o ekonomskoj i socijalnoj razvijenosti; i demografskih karakteristika, autorka svrstava regione u četiri grupe i postavlja osnove disparitetnih društvenih, ekonomskih i demografskih politika za svaki od tipova regiona.

Prva sekcija konferencije posvećena je *regionalnim problemima socio-ekonomskog razvoja* u okviru

koje je predstavljeno 22 rada. Većina radova se može podeliti u dve grupe: radove koji su bili vezani za demografske tokove u radnoj snazi i njihov uticaj na dalji ekonomski razvoj, i teme posvećene pojedinim sektorima privrede karakterističnih za region kojima se konkretni radovi bave. U okviru ove sekcije izdvojio se rad Nikite Rogovskog o uticaju razvoja vetroparkova na ekonomski razvoj i migratornu privlačnost regiona. Autor govori o ekonomskoj, demografskoj i ekološkoj isplativosti inteziviranja razvoja industije energije vetra, na primerima gde je ovaj vid industrije bio intezivan pull faktor imigracija. U radu se predstavljaju pojedinačni beloruski regioni sa adekvatnim fizičko geografskim uslovima, koji su ujedno demografski izrazito devastirani. Prikazuju se i analiziraju demografske i ekonomske projekcije izabranih regiona do 2050. godine, u svetlu pretpostavki o ulaganju u industriju energije vetra.

U drugoj sekciji koja govori o *migracionim izazovima u kontekstu globalizacije* predstavljeno je 9 radova. Ova sekcija je bila izrazito internacionalna, s obzirom da su u njoj učestvovali autori iz sedam zemalja. Većina radova bavila se uticajem migracionih kretanja, spoljnih i unutrašnjih, na ekonomski i demografski razvoj pojedinih zemalja i stvaranja regionalnih dispariteta u demografskim kretanjima usled pojave polova privlačenja stanovništva. Pored toga, bilo je i radova koji su se bavili pograničnim dnevnim migracijama stanovništva, što je otvorili dugu polemiku o značaju otvaranja granica u Istočnoj Evropi. Autorka Kristina

Danielová je svojim radom o pojavi kontraurbanizacije u pojedinim mikroregionima južne Češke privukla najveću pažnju. Njen rad govori o povratnim migracijama u manje, često ruralne ili polu-urbane sredine iz gradskih i regionalnih centara. U radu je predstavljena detaljna analiza značaja ovih povratnih tokova stanovništva na demografski razvoj depopulacionih regiona, sa posebnim osvrtom na njihov značaj u okviru demografskih karakteristika radne snage. Veliki doprinos rada ogleda se i u rezultatu njegovog anketnog istraživanja koji je pokazao da većinu povratnih migranata čine druga i treća generacija primarnih migranata ka gradskim i regionalnim centrima.

Na trećoj sekciji o *razvoju urbanog prostora u svetu koji se menja*, svoje radove predstavilo je 10 autora. Radovi su se bavili transformacijama u nameni prostora gradskih jezgara i promena do kojih dolazi u sektorima industrije u gradskim područjima. Iz demografskog ugla najzanimljiviji rad predstavio je Ivan Chmel koji je govorio o unutar gradskoj distribuciji stanovništva grada Bresta. Chmel je osmislio sintezni indeks kojim je ukazao na višestruke posledice neravnomerne rasprostranjenosti stanovništva unutar grada Bresta i iz novog ugla predstavio značaj pojedinačnih naselja u funkcionisanju grada kao celovitog sistema. Njegov rad je pokrenuo polemiku kod domaćih autora.

Četvrta sekcija o *demografskim trendovima i rizicima za razvoj zemalja i regiona sveta*, bila je najmasovnija, na njoj je predstavljeno ukupno 29 radova. Širok radni

naslov sekcije i veći broj prijavljenih radova, uslovio je da su teme bilo veoma heterogene od proučavanja starosno-polnih, bračnih i etničkih karakteristika stanovništva pojedinih država i regiona, problema demografskog razvoja pojedinih zemalja, disparitetima u smrtnosti, determinanti fertiliteta i procesa starenja stanovništva kome je posvećen najveći broj tema. Pažnju je privukao rad Julije Zelenkovskaje koja je analizirala vanbračni fertiliteta u gradskim i seoskim sredinama Belorusije. Autorka je ukazala na kontinuitet nejednakog pada vanbračnog rađanja u ukupnom rađanju u gradskim i seoskim sredinama. Usled dispariteta u trendovima kretanja vrednosti pokazatelja fertiliteta koji tokom poslednje decenije u seoskim sredinama rastu, a u gradskim opadaju, autorka je zaključila da dolazi do rasta značaja vanbračnih rađanja u nivoa fertiliteta stanovništva Belorusije.

U okviru pete sekcije pod naslovom *geografska panorama međunarodnog turizma*, izloženo je 22 rada. Svoje radove su predstavili autori iz šest evropskih zemalja. Većina radova govori o mogućnostima valorizacije geografskim, istorijskih i kulturnih potencijala pojedinih turističkih područja. U okviru ove sekcije nije bilo demografskih radova, što je uticalo na smanjeno interesovanje za nju. Najveću pažnju ova sekcija je izazvala kod ekonomista i turizmologa koji su takođe bili prisutni na konferenciji.

Na šestoj, najposećenijoj sekciji, *mapiranje demografskih i socio-ekonomskih procesa*, predstavljeno je 12 radova domaćih autora. Pitanje upotrebe geografskih informacionih sistema u vizuelizaciji demografskih i ekonomskih procesa, kao jedne od aktuelnih tema u demografiji privukla je veliku pažnju i na ovoj konferenciji. Radovi koji su predstavljani u ovoj sekciji bili su heterogeni, od pitanja vezanih za mapiranje gradskog stanovništva, demografskih komponenti do upotrebe geografskih informacionih sistema u medicinskoj i industrijskoj geografiji; kao i geopolitici. Rad Alekseja Romančuka i Vladimira Hramova o mapiranju iščezlih seoskih naselja Belorusije otvorio je najveću diskusiju kako zbog svojih rezultata, ali i metoda kojima su se služili u izradi. Autori su kroz izradu prve karte koja je objedinila svih 11.257 iščezlih seoskih naselja Belorusije tokom perioda 1941–2017. godine, ukazali na postojanje izraženih razlika u njihovom broju po regionima. Zaključak do kog su došli je da su osnovi uzroci dispariteta vezani za tipove geneze naselja i istorijski kontekst. Kako se moglo čuti od većeg broja autora, prezentovani radovi predstavljaju osnovu budućih opširnijih istraživanja zasnovanih na vizuelizaciji demografskih tokova i procesa.

Nakon kraja šeste sekcije usledile su završeni reči organizatora i pojedinih autora koji su iskazali zadovoljstvo zbog svog učešća u programu konferencije i otvorenih debata po pitanjima demografskih i socio-ekonomskih rizika razvoja.

Konferencija je po svom sadržaju i obimu ispunila očekivanja većine autora, a kao svojevrsna specifičnost ove konferencije svakako se može navesti visok nivo formalnih i neformalnih diskusija na teme i sadržaj radova.

Damjan BAKIĆ